

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד
גלגול של חוק זכויות התלמיד עד לשנת 2004
טובה בן-ארי

בחוק זכויות התלמיד עוגנו לראשונה זכויות תלמידים בחקיקה ראשית. חוק זכויות התלמיד וזכויות תלמידים נוספות מציבות אתגר מורכב שכן מתחייב שינוי במערכת היחסים עם התלמידים והוריהם, המורים, המנהלים. ועדת המשנה בנושא חינוך של "הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט" ויישומם בחקיקה" בראשות השופטת רוטלוי: על חוק זכויות התלמיד במתכונתו הנוכחית ועל הצורך לתקנו ולהוסיף עליו, נכתב:

"המודעות לנושא זכויות התלמיד במערכת החינוך הולכת וגדלה בשנים האחרונות. ביטוי בולט להפנמת חשיבותן של זכויות התלמיד ניתן לראות במספר חוזרי מנכ"ל מרכזיים מהשנים האחרונות ובחקיקתו של חוק זכויות התלמיד בניסוחו כיום."

(דוח ועדת המשנה בנושא חינוך, עמוד 189, 2/03)

זכויות הילד (עד גיל 18) ו/או זכויות התלמיד דומות באופיין לזכויות המבוגרים. ההבדל הנו בהיקף הזכויות המוענקות, ובתנאים המיוחדים שמתחייבים מהיותו של בעל הזכות עדיין ילד. "הענקת זכויות לילדים תיתן להם את הכבוד שהם ראויים לו ואף תחנך אותם להעניק כבוד לאחרים... ילד שינהגו בו בכבוד, ינהג באחרים בכבוד, שכן כך הוא חונך...כבוד הזולת פירושו כיבוד הערכים האנושיים הבסיסיים והחשובים של שוויון ושל חירות." מתוך: מעמדם של ילדים בחברה הישראלית - לקראת שינוי! השופטת סבינה רוטלוי. 2006

יישום חוק זכויות התלמיד, חוקים המגנים על ילדים ונוער במוסדות חינוך וחוזרי המנכ"ל, מסייעים להבין את התמורות שמחוללות זכויות התלמיד באורח החיים הבית-ספרי, מאחר שבין חוק זכויות התלמיד לחוקי המדינה קיימת זיקה ברורה.

משמעות התוספות לחוק זכויות התלמיד משנת 2004:

חוק זכויות התלמיד (תיקון 2004) מוסיף:

לסעיף הראשון(סעיף 1) בחוק "כבוד התלמיד, עובד ההוראה וצוות המוסד החינוכי."

ובסוף אותה פסקה מוסף המשפט "ולעודד יצירת אקלים של כבוד הדדי בקהילת מוסד החינוך".

בסעיף 2 בחוק העיקרי, אחרי ההגדרה "מנהל המחוז" נוסף: "קהילת מוסד החינוך" – תלמידים, הצוות החינוכי והמנהלי והורי התלמידים."

לסעיף 4 הוסף: בסעיף 4(ב) בחוק העיקרי, במקום "לרבות כללי המשמעת" יבוא "ובכלל זה הכללים בדבר שמירה על כבוד הדדי בקהילת מוסד החינוך, וכללי המשמעת, לרבות לעניין מניעת אלימות והטיפול בה".

לסעיף 21 הוסף: הוראות חוק זה יובאו לראשונה לידיעת התלמידים והוריהם כאמור בסעיף 4 בתוך 45 ימים מיום פרסומו של חוק זה אף אם לא קבע השר תקנות לפי סעיף 4; לא קבע השר כאמור, יובאו הוראות חוק זה לידיעת התלמידים והוריהם על ידי מנהלי מוסדות החינוך.

בראייה כוללת:

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

חוק זכויות התלמיד מקדם את מצב ההגנה על האינטרסים של התלמידים למעמד של זכות עצמאית של התלמיד. כך, נקבע בחוק כי לכל תלמיד יש הזכות לקבל חינוך.

בראשית שנת לימודים חייב כל תלמיד ומשפחתו לקבל לידיהם את החוק (סעיף 21) "יבאו הוראות חוק זה לידיעת התלמידים והוריהם על ידי מנהלי מוסדות החינוך", עוד קובע החוק כי לכל תלמיד הזכות לייצוג ראוי ולהליך הוגן בעת שמתקבלת החלטה על הרחקה (זכות זו כוללת הן שימוע והן אפשרות ערעור בפני מנהל/ת המחוז), ואף את האיסור על ענישה משפילה או גופנית.

זכויות נוספות שמחיל חוק זכויות התלמיד: איסור מוחלט על אפליה בקבלה ורישום לבית הספר, זכות להבחן בבחינות בגרות, זכות להתאגד במועצת תלמידים, זכות לפרטיות וחיסיון מידע, וההגנה מפני ענישה בשל מחדל של הורי התלמיד (כך, שלא ניתן לענוש תלמיד בגין אי-תשלום עבור שירותים שמספק בית הספר).

[חוק זכויות התלמיד](#)